

ÅLESUND KOMMUNE

ORDFØREREN

ARKIV

Vedlegg. 1 - 1

Sak: 02/2001 - 132

MØTEBOK FOR EN SAK**FORMANNSKAPET**

Sak nr.:	45/2003	Saksbeh.:	RAGNA DAHL GRØNNEVET	Møtedato:	25.03.2003
Jour.nr.:	2003/ 8654			Avgjøres av:	F
Arkiv:	S00 &13	Mappe:	200206139		
Politisk behandling:					
Utvalg:	FORMANNSKAPET	Møtedato:	25.03.2003	Sak nr.:	45/2003

HØRING AV FORSLAG TIL ENDRING I REGLENE OM HJEMFALL.**Vedlegg**

1. Sammendrag av hørings sak fra Olje- og energidepartementet, datert 29.11.02.
2. Brev fra KS til kommunene 05.12.02.
3. Brev fra Tafjord Kraft AS, datert 13.11.02, til Mørebenken.
4. Brev fra Tussa Kraft AS, datert 11.02.02, til aksjonærene.

Bakgrunn og saksopplysninger

Olje- og energidepartementet sendte ut sitt høringsforslag om endring av reglene om hjemfall. Kort summert så går forslaget inn på at staten skal kunne overta alle hjemfallsrettigheter vederlagsfritt etter 60 år gitt etter 1909. Dette er senere foreslått endret til 75 år. Høringsfristen var først satt til 28.02.03, men er senere blitt forlenget til 31.03.03. På bakgrunn av den debatten og det engasjementet som kom frem, valgte regjeringen å sette ned et offentlig utvalg til å utrede dette spørsmålet før endelig behandling i bystyret. Den hørings saken som ble sendt ut baserer seg på et forslag som er utarbeidet av en intern gruppe med representanter fra ulike departement.

Høringen har således i denne prosessen fått en endret karakter. Det lovforslaget som er utarbeidet vil bli vurdert videre, og det er således viktig at høringsprosessen gir innspill til det nye utvalget.

Tafjord Kraft AS var tidlig ute med innspill til både Mørebenken og til Statsministerens kontor. Kommunenes Sentralforbund har vært aktive på informasjonsvirksomhet om lovforslaget og ønsket ikke at hjemfallsinstituttet skal oppheves. Tussa Kraft har utarbeidet en uttalelse om dette og vedtatt den i styret. I brev til aksjonærene orienteres det om dette.

Bakgrunnen for saken er at EFTAs overvåkingsorgan, ESA, har stilt spørsmål om dagens hjemfallsordninger er i strid med EØS avtalen. Den interdepartementale gruppen kom frem til at staten skulle ha vederlagsfritt alle hjemfallsrettigheter etter 75 år. Eierne av kraftverkene vil ikke få betalt for sine verdier, men i forslaget er det lagt opp til at hjemfallskommunene skal kunne få utløst store verdier når staten overtar. Videre skulle aksjene i kraftselskapene være lettere omsettelig. I dag hindrer konsesjonsreglene salg av kraftaksjer, idet bare kommuner,

fylkeskommuner og såkalt offentlige selskap kan eie majoriteten i kraftselskap ellers ville det kreves helt ny konsesjonsbehandling ved slike aksjeoverdragelser. Av den grunn er det derfor at kraftselskapene har vedtekter som passer på disse reglene.

Vurdering og konklusjon

Det er gledelig at regjeringen har gitt saken bedre tid og at det legges opp til en bredere utredning. Dette er store samfunnsverdier som ved dette lovendringsforslaget ville skifte eier uten at konsekvensene var tilstrekkelig utredet. Uttalelsen fra både KS, TK og Tussa kommer med viktige argument, og rådmannen ser det som viktig at saken blir gitt en grundig behandling. Det må finne andre måter å løse dette på som gir eierne både en bedre kompensasjon for verdier og en større valgmulighet.

Kommunale eiere bør likestilles med staten, og det må være en frivillighet for kommunene å selge sine hjemfallsrettigheter til staten. Verdsettingen av rettighetene må stå i forhold til inntjeningen.

Rådmannens innstilling:

Ålesund formannskap er ikke enig i de forslag som kommer frem i høringssak om endring av industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.

Ålesund formannskap er glad for at saken får en bred utredning gjennom et offentlig utvalg, og formannskapet stiller seg bak de uttalelser som Kommunenes Sentralforbund, Tafjord Kraft AS og Tussa Kraft AS har kommet med, slik det fremgår av vedleggene til denne saken.

Ålesund formannskap ber om at det blir nøye vurdert eierrettigheter og at ulike alternative løsninger blir grundig vurdert. Kommunalt eierskap til fallrettigheter bør være likestilt med statlig eierskap, og det må være kommunene selv som bestemmer om salg til staten skal gjennomføres. Verdsettingen må stå i forhold til inntjeningen.

Knut Sjøstad
rådmann

Ragna Dahl Grønnevet
ass. rådmann

Formannskapets enstemmige vedtak:

Ålesund formannskap er ikke enig i de forslag som kommer frem i høringssak om endring av industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.

Ålesund formannskap er glad for at saken får en bred utredning gjennom et offentlig utvalg, og formannskapet stiller seg bak de uttalelser som Kommunenes Sentralforbund, Tafjord Kraft AS og Tussa Kraft AS har kommet med, slik det fremgår av vedleggene til denne saken.

Ålesund formannskap ber om at det blir nøye vurdert eierrettigheter og at ulike alternative løsninger blir grundig vurdert. Kommunalt eierskap til fallrettigheter bør være likestilt med statlig eierskap, og det må være kommunene selv som bestemmer om salg til staten skal gjennomføres. Verdisettingen må stå i forhold til inntjeningen.

Rett utskrift.

Dato : 27.03.2003

Tore Hals

Tore Hals
bysekretær

1 Sammendrag

Olje- og energidepartementet legger fram forslag om endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven. Endringsforslagene omfatter blant annet bestemmelsene om tidsbegrensning av konsesjoner og hjemfall, forkjøpsrett og fortrinnsrett for henholdsvis staten, fylkeskommuner og kommuner, og bestemmelsene om minstegrensen for konsesjonsplikt.

1.1 Bakgrunn

Høsten 2001 besluttet Regjeringen at det skulle nedsettes en interdepartemental arbeidsgruppe som skulle vurdere hjemfallsordningen i forhold til virkninger på ressursbruken og konkurransen i kraftsektoren, langsiktig nasjonal handlefrihet og hensynet til offentlige inntekter. Formålet var å gi grunnlag for å vurdere konsekvenser av å harmonisere konsesjonsreglene mellom offentlige og private aktører, og gi beslutningsgrunnlag med hensyn til hvordan en eventuell harmonisering bør gjennomføres. Gruppen har bestått av:

Ekspedisjonssjef	Per Håkon Høisveen, leder	Olje- og energidepartementet
underdirektør	Ove Flataker	Olje- og energidepartementet
avdelingsdirektør	Frode Karlsen	Finansdepartementet
avdelingsdirektør	Geir Åvitsland	Finansdepartementet
rådgiver	Elena Bråten	Arbeids- og administrasjonsdepartementet
seniorrådgiver	Lars Olaf Selnes	Nærings- og handelsdepartementet
avdelingsdirektør	Helge Seland ¹	Utenriksdepartementet
rådgiver	Ingeborg Djupvik	Utenriksdepartementet
førstekonsulent	Bent Devik	Kommunal- og regionaldepartementet

Sekretariatet ble lagt under Olje- og energidepartementet og har bestått av:

rådgiver	Aksel S. Tannum
førstekonsulent	Elin Aasmundrud Mathiesen

I forbindelse med gruppens arbeid ble det gjennomført tre utredningsprosjekter. Utredningsprosjektene ble utført av Senter for Økonomiske Analyser (ECON) og Stiftelsen for Samfunns- og Næringslivsforskning (SNF). For å belyse de juridiske aspektene i arbeidet med forslag til endringer, ble det innhentet betenkning fra Lovavdelingen i Justisdepartementet.

EFTAs overvåkningsorgan (ESA) har anført at gjeldende konsesjonsregler med ulike bestemmelser om konsesjonstid og hjemfall for offentlige og private erververe, er i strid med EØS-avtalens bestemmelser om fri etableringsrett og kapitalbevegelse. ESA hevder at det norske regelverket ikke er eiernøytralt, slik

¹ Avdelingsdirektør Irvin Høiland overtok sommeren 2002.

at foretak fra andre EØS-stater ikke kan delta i denne sektoren på lik linje med offentlige norske foretak. Norges standpunkt er at konsesjonsbestemmelsene er et ledd i ressursforvaltningen, som faller utenfor EØS-avtalens virkeområde. Fra norsk side er det videre anført at konsesjonssystemet dekkes av EØS-avtalens artikkel 125 som bestemmer at avtalen ikke på noen måte skal berøre avtalepartenes regler om eiendomsretten. Med bakgrunn i lovarbeidet er prosessen med ESA stilt midlertidig i bero.

Departementet har fått oversendt flere juridiske utredninger utført på oppdrag fra ulike interesseorganisasjoner. Advokatfirmaet Simonsen Føyen har utarbeidet en rapport for Kommunenes Sentralforbund og KS Bedrift. Rapporten gjennomgår alternativer til lovendring. Advokatfirmaene Thommesen Krefting Greve Lund og Bugge, Arentz-Hansen & Rasmussen har på vegne av 16 større kraftselskaper utarbeidet en vurdering av sentrale forhold knyttet til en eventuell innføring av eiernøytralt hjemfall. Utredningen tar særlig for seg forholdet til andre regelverk som Grunnloven og Den europeiske menneskerettighetskonvensjon. For Energibedriftenes Landsforening har Universitetet i Oslo ved dr.juris Ulf Hammer, professor Hans Petter Graver og advokat Henrik Bjørneby utredet EØS-avtalens betydning for industrikonsesjonslovens bestemmelser om tidsbegrenset konsesjon og hjemfall. Departementet har under arbeidet også mottatt en rekke brev fra øvrige interessegrupper. Samtlige innspill har blitt vurdert i arbeidet som har ledet frem til lovendringsforslaget her.

1.2 Hovedinnhold

Høringsnotatet er inndelt i 10 kapitler. I kapittel 2 redegjøres det for den historiske utviklingen av konsesjonsreglene, og det gis en gjennomgang av dagens regelverk. Kapittel 3 gir en gjennomgang av bakgrunnen for lovendringen og de hensyn lovforslaget bygger på. Det er også vist til alternative modeller for lovendring og årsakene til at modellen for lovforslaget er valgt. Det blir også gitt en oversikt over korreksjonsmekanismer for å opprettholde bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk interesse for å investere i anleggene mot slutten av konsesjonsperioden. Kapittel 4 gjennomgår hovedtrekkene i lovendringsforslaget. De spesifikke endringene i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven redegjøres for i henholdsvis kapittel 5 og 6. Det foretas en grundig gjennomgang av forholdet til Grunnloven i kapittel 7. I kapittel 8 gis en vurdering av forholdet til Den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Kapittel 9 omhandler kort forholdet til EØS-avtalen. En oversikt over økonomiske og administrative konsekvenser blir gjennomgått i kapittel 10. Til slutt er det inntatt forslag til endringer av lovtekst i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.

1.3 Hjemfall og nasjonal ressursforvaltning

Vannkraftens betydning for Norge er unik i internasjonal sammenheng. Få land har en like stor del av sin infrastruktur for energiforsyning bygget opp rundt naturressurser. Det er derfor helt avgjørende at norske myndigheter har virkemidler som gir den nødvendige styringen og kontrollen med disse ressursene.

Hjemfallsretten ble første gang innført i 1909. Hjemfallet skulle sørge for at eiendomsretten til vannfallet etter en fastsatt periode skulle legges under offentlig

styring og kontroll til beste for fellesskapet. Dette grunnlaget for hjemfall står like sterkt i dag. Hjemfall bidrar også til at grunnrenten, som oppstår ved utnyttelse av knappe naturressurser, tilfaller fellesskapet. Et eierskapsnøytralt hjemfallsinstitutt vil styrke myndighetenes langsiktige handlingsrom med hensyn til ressursforvaltning, eierskap og offentlige inntekter.

Norsk energiforsyning har et stort innslag av offentlig eierskap. Konesjonsvilkårene har vært praktisert slik at det kun er private aktører som er blitt underlagt tidsbegrensede konsesjoner med vilkår om hjemfall. Fram til energiloven trådte i kraft i 1991 var offentlige aktører underlagt oppgaver på vegne av staten som innebar plikt til forsyning av kraft til industrien og husholdningene. Energiloven opphevet oppdeckingsplikten som de offentlige aktørene var underlagt, og offentlige og private kraftprodusenter driver nå etter de samme prinsipper.

Ulike rammevilkår for offentlige og private aktører reduserer mulighetene for å omdisponere eiendelene i kraftforsyningen. Dette reduserer dynamikken i næringen. En viktig begrunnelse for den foreslåtte endringen i konsesjonslovgivningen er å legge til rette for å utvikle et effektivt marked for eierskap til vannfall og kraftverk, noe som kan bidra til økt effektivitet og verdiskapning i kraftsektoren. Likebehandling av private og offentlige aktører åpner for nye eiere som kan tilføre den norske kraftnæringen ny kapital og kompetanse.

Dagens eierskap i kraftsektoren er komplekse, og forslaget til endring av konsesjonsreglene er utformet med tanke på å unngå omgåelser, uheldige tilpasninger, og uforutsette virkninger for enkeltaktører. Det er også et mål å oppnå regelforenklinger, slik at konsesjonslovgivningen blir enklere å administrere, transparent og forutsigbar for alle aktører.

Innføring av vilkår om tidsbegrensning regnet fra lovendringstidspunktet og hjemfall for kraftanlegg ved utløpet av konsesjonsperioden er den løsningen som både ivaretar hensynet til langsiktig styring og kontroll av ressursene og et effektivt marked.

Departementets lovendringsforslag baseres derfor på at konsesjoner som er meddelt på ubegrenset tid til offentlige aktører omgjøres til tidsbegrensede konsesjoner med løpetid på 75 år fra lovendringstidspunktet. Samtidig pålegges det vilkår om hjemfall til staten ved utløpet av konsesjonstiden. Vannfall som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet og er ervervet av statsforetak, kommuner og fylkeskommuner eller sammenslutning hvor minst 2/3 av kapitalen og stemmene eies av slike, pålegges konsesjon tidsbegrenset til 75 år fra lovendringstidspunktet. Det innføres vilkår om hjemfall ved utløpet av konsesjonstiden.

Lovendringsforslaget omfatter alle vannfall ervervet etter ikrafttredden av lov nr. 4 av 18. september 1909. Det var i loven av 1909 hjemfall ble innført for første gang. Alle erverv av vannfall av private etter dette tidspunkt har derfor allerede blitt pålagt vilkår om hjemfall i sine konsesjoner.

Hjemfallsinstituttet tilfører langsiktig nasjonal handlefrihet i ressursforvaltningen. Etter at hjemfall har funnet sted, kan staten på fritt grunnlag fatte beslutning om eksempelvis nedleggelse av kraftproduksjon eller videre drift på nye eller uendrede vilkår. Hjemfall gir også staten anledning til å fatte beslutninger om det

framtidige eierskapet til vannfall og reguleringsanlegg. Et eiernøytralt hjemfallsinstitutt øker myndighetenes muligheter for styring og kontroll over viktige naturressurser. Hjemfall av det meste av norsk vannkraftproduksjon gir staten det nødvendige grunnlaget for å fatte avgjørelser som i størst mulig grad er basert på helhetlige og samfunnsmessige vurderinger. Innføring av et eierskapsnøytralt hjemfallsinstitutt må også antas å ivareta ESAs krav om likebehandling av de ulike aktører i kraftbransjen.

De endringer som har skjedd med hensyn til offentlige aktørers oppgaver innenfor sektoren tilsier at begrunnelsen for konsesjonsfritak ikke lenger er tilstede og da heller ikke særordninger om hjemfall. Forslaget vil medføre klare spilleregler i markedet og skaper tilnærmet like vilkår for samtlige aktører i kraftsektoren. Det skal i denne sammenheng presiseres at aktører som omfattes av den foreslåtte innføring av vilkår om tidsbegrensede konsesjoner med vilkår om hjemfall til staten, blir meddelt en konsesjonsperiode på 75 år fra lovendringens ikrafttredelsestidspunkt. Konsesjonsvarighet på 75 år er valgt for å avbøte for det verditapet en tidsbegrenset konsesjon med hjemfall kan ha for offentlige aktører. Lovendringen vil dessuten gi dagens eiere utvidet handlefrihet med hensyn til å gjennomføre tiltak som kan styrke eiernes avkastning, og i forhold til å frigjøre egenkapital til andre formål. Departementet kan ikke se at en utvidelse av konsesjonsperioden fra 60 til 75 år vil svekke grunnlaget for hjemfallsordningen som vil gi staten mulighet til en helhetlig vurdering av ressursforvaltningen i et langsiktig perspektiv.

Etter en samlet vurdering har departementet kommet til at den foreslåtte lovendringen kan gjennomføres uten at det oppstår plikt til å yte erstatning etter Grunnloven til de berørte statsforetak, fylkeskommuner, kommuner og offentlige selskap.

Når det gjelder private minoritetseiere i offentlige selskap, er det derimot usikkert om inngrepet lovendringen medfører kan gjennomføres uten at det utløses plikt til å yte erstatning til disse. Departementet foreslår derfor at det ytes kompensasjon til slike private minoritetseiere.

Muligheten for konsesjonæren til å inngå avtaler med staten om foregrepet hjemfall og tilbakesalg eller -leie vil bestå. Det legges videre opp til å utarbeide flere mekanismer som korrigerer for konsesjonærens reduserte insentiver til nyinvestering i anleggene når hjemfallstidspunktet nærmer seg. Med en konsesjonsperiode på 75 år vil det være lite hensiktsmessig å utarbeide slike korreksjonsmekanismer allerede i dag.

Vertskommuner har krav på inntil 1/3 av vannkraftanleggene eller verdien av anleggene, både ved foregrepet hjemfall og ordinært hjemfall. Det er ikke foreslått endring i lovregelen om utbyggingskommunenes andel. En konsekvens av et eiernøytralt hjemfall er at vertskommunene kan få svært store inntekter. Det er derfor foreslått endringer i trappetrinnsregelen, som Stortinget i plenum tidligere har fastsatt, for hjemfall av de større kraftverk og reguleringer. Dette vil dempe de sterkeste utslagene av denne inntektsoverføring, samtidig som fordelingen av verdiene mellom kommunene blir jevnere.

Lovforslaget omfatter også andre endringer i konsesjonsreglene. Minstegrensen for konsesjonsplikt heves. Dette medfører betydelige forenklinger for utbygging av ny vannkraftproduksjon.

I lovforslaget oppheves bestemmelsene om forkjøps- og fortrinnsrett for henholdsvis staten, fylkeskommuner og kommuner. Eierskapsnøytrale konsesjonsregler tilsier at staten, kommuner og fylkeskommuner ikke bør kunne benytte slike regler til å skaffe egne markedsaktører fortrinn framfor andre.

2 Innledning

2.1 Historisk utvikling etter industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven

2.1.1 Innledning

Vår konsesjonslovgivning skriver seg i det alt vesentligste fra en kort periode omkring forrige århundreskifte. Med konsesjonslovgivning menes i samsvar med den tradisjonelle oppfatning lover som foreskriver administrativ godkjenning for å erverve eller råde over fast eiendom av forskjellig art.

2.1.2 Konsesjoner for erverv av vannfall

Statsborgerrettsloven av 1888

Frem til 1888 var det fri adgang for så vel utenlandske som norske borgere og selskaper til å erverve eiendomsrett til eller rettigheter over fast eiendom, det være seg jord, skog, bergverk, vannfall eller tomtgrunn.

Lov om norsk statsborgerrett av 21. april 1888 innførte konsesjonsplikt for utenlandske (unntatt svenske) enkeltpersoners og selskapers erverv av eiendomsrett eller bruksrett til faste eiendommer, bortsett fra bergrettigheter. For selskap med begrenset ansvar oppsto konsesjonsplikt når det ikke hadde sete i Norge og helt norsk styre. Eierforholdet til kapitalen spilte imidlertid ingen rolle. Loven var således lett å omgå for utenlandske selskaper, idet det var tilstrekkelig å etablere et i formen helt norsk styre.

Lovens hensikt var å sikre den norske stat en klar hjemmel for å kunne hindre eiendomserverv av fremmede stater eller borgere "der kunde befygtes at vilde fremkalde forviklinger med fremmed makt eller paa anden maade virke skadelig for norske interesser" (Konsesjonslovkomiteen av 7. desember 1957, innstillingen side 7.)

"Panikkloven" av 1906

Mens det i den første tiden etter statsborgerrettsloven var forholdsvis få konsesjonssaker som kom opp, tiltok disse sakers antall etter hvert sterkt, særlig for bergverk og vannfall. Samtidig med at elektrisiteten gjorde sitt inntog, begynte

Kommuner
Fylkeskommuner
KS Bedrifts medlemmer(Referanse må oppgis)
Vår referanse: 2002/00991-6
Arkivkode: S00
Saksbehandler: Jan F. Andersen-Gott
Deres referanse:
Dato: 05.12.2002ÅLESUND KOMMUNE
RADMANNEN

11 DES 2002

J.NR.: 2002/38945
MAPPE NR.: 200206139
ARK.NR.: S00 113 EDC1

Høring av forslag til endringer i reglene om hjemfall

Olje- og energidepartementet (OED) sendt den 29. november 2002 ut sitt forslag om endringer i reglene om hjemfall m.m. på høring. OED har ikke sendt høringsdokumentet til kommuner og bedrifter som blir berørt av forslaget. KS og KS Bedrift sender derfor med dette brevet ut OEDs høringsdokument på høring til samtlige kommuner, fylkeskommuner og energibedrifter som er medlem av KS Bedrift.

1. Kort om høringsaken

OED foreslår å innføre hjemfall av alle offentlig eide vannfall om 75 år regnet fra og med ikrafttredelsen av lovendringen. Forslaget innebærer at bedrifter som i dag kontrolleres av kommuner og fylkeskommuner vederlagsfritt må overføre sine produksjons- og reguleringsanlegg med vannfall til Staten i 2079.

Samlet hjemfall i 2079 vil innebære en overføring av eiendeler fra kommuner og fylkeskommuner til Staten som i dag har en økonomisk verdi på et sted mellom NOK 160 til 200 milliarder. Saken griper rett inn i forholdet mellom stat og kommuner.

Videre foreslår OED å endre andre regler som relaterer seg til situasjonen i det hjemfallstidspunktet nærmer seg. I tillegg fremmes det forslag om endringer av enkelte andre regler som ikke har betydning for hjemfallsinstuttet.

Vi vil her først redegjøre for OEDs forslag til endringer før vi går nærmere inn på selve høringsprosessen.

2. OEDs forslag til endringer

2.1 Forslagene

OED fremmer i sitt høringsdokument forslag til endringer i henholdsvis industrikonsepsjonsloven og vassdragsreguleringsloven, begge av 14. desember 1917.

BREV ADRESSERES TIL FORBUNDET

KONTORADRESSE
Haakon VII gt. 9
0161 OSLOPOSTADRESSE
Postboks 1378 Vikta
0114 OSLOTELEFON
24 13 26 00TELEFAKS
22 83 22 22
22 83 17 86
22 83 82 92
- KS ArbeidsgiverE-POST/INTERNETT
ks@ks.no
www.ks.noBANKGIRO
8200.01.65189

Forslagene kan deles i to hoveddeler og er i korte trekk som følger:

2.1.1 Hjemfall og hjemfallsrelaterte regler

- a) Innføring av konsesjoner med vilkår om hjemfall av alle vannfall med produksjons- og reguleringsanlegg kjøpt etter 1909 som eies av offentlig eide selskaper om 75 år regnet fra ikrafttredelse av lovendringen. Dvs. samlet hjemfall i (2004+75) 2079
- b) Pålegge samtlige eiere plikt til selv å innhente konsesjoner med vilkår om hjemfall fra myndighetene etter lovendringen og selv bekoste tinglysningen av konsesjonene
- c) Innføring av hjemler for pålegg og sanksjoner fra myndighetene for å sikre at anleggene er i driftsmessig tilfredsstillende stand i forbindelse med hjemfall
- d) Oppheve eiers plikt til garantistillelse for konsesjonsavgifter som påløper etter at anlegget er hjemfalt til Staten

2.1.2 Overdragelser og konsesjoner

- a) Innføring av likestilling mellom offentlig kjøpere på den ene siden og private og utenlandske på den andre siden ved innføring av like vilkår for innvilgelse av søknad om konsesjon for kjøp/leie av vannfall m.m.
- b) Opphevelsen av lovbestemte fylkeskommunale- og kommunale forkjøps- og fortrinnsretter ved salg eller utleie av vannfall som ikke er konsedert
- c) Heving av grensen for konsesjonsplikt
- d) Lovfesting av forvaltningspraksis vedrørende konsesjonsplikten ved kjøp av mer enn 90 % av aksjene i kraftprodusenter

OED varsler også at praksisen vedrørende fordelingen av verdier mellom stat og vertskommuner i forbindelse med hjemfall skal endres. Vertskommunene skal etter deres forslag få en mindre andel av de hjemfalte verdiene sammenlignet med det som følger av dagens praksis.

2.2 Bakgrunnen for forslagene

2.2.1 Hjemfall og likestilling av kjøpere - EFTA Surveillance Authority (ESA)

Forslaget om innføring av konsesjoner med vilkår om hjemfall om 75 år av offentlig eide selskapers vannfall med kraftproduksjons- og reguleringsanlegg (punkt 2.1.1.a) er initiert av ESAs krav om likestilling mellom offentlige kjøpere på den ene siden og private og utlendinger på den andre siden.

Innføringen av likestillingen mellom offentlig kjøpere på den ene siden og private på den andre siden i forbindelse med søknad om konsesjon for kjøp/leie av vannfall m.m. (punkt 2.1.2.a) er antageligvis reelt motivert av at ESA ellers vil fremsette et slikt krav dersom Norge ikke endrer reglene på eget initiativ.

2.2.2 Øvrige forslag

OEDs øvrige forslag er motivert av OEDs egne ønsker om endringer i reglene for å oppnå det som etter OEDs mening vil gi bedre regler ved kjøp og salg av vannfall og for bedre håndtering av hjemfall når hjemfallstidspunktet nærmer seg. Disse endringene følger ikke av pålegg eller forventninger om pålegg fra ESA.

2.3 KS og KS Bedrifts syn på forslagene

2.3.1 Hjemfall - Punkt 2.1.1.a

a) *KS' syn på hjemfall og OEDs forslag*

OED begrunner forslaget med behov for likestilling for å sikre en mer effektiv organisering av kraftbransjen og bedre ressursutnyttelse. OED avviser at EØS-avtalen omfatter norsk vannkraftproduksjon, men departementets forslag tilfredsstiller likevel ESAs krav. KS og KS Bedrift ser at det er vanskelig å unngå ESAs krav og at endringene derfor er tvingende selv om OED velger å begrunne de på en annen måte.

KS' sentralstyre fattet den 17. juni 2002 prinsippvedtak om å gå inn for en videreføring av hjemfallsinstituttet. KS er derfor tilfreds med at OED ikke foreslår en opphevelse av hjemfallsinstituttet. Derimot er KS sterkt uenig i OEDs utforming av nye regler om hjemfall.

OEDs forslag vil for mange oppfattes som et salgspress i det vannfallene med anlegg vil falle i verdi jo nærmere en kommer hjemfall. For å unngå et slikt verdifall er en nødt til å selge innen rimelig tid etter innføringen av OEDs forslag. Et slikt salgstras følger også av rapporten OED selv har bestilt av ECON.

b) *Transaksjonsmodellen*

KS fremmet derfor i møte med OED den 28. juni 2002 et annet alternativ. Alternativet blir omtalt som transaksjonsalternativet eller transaksjonsmodellen.

Kort fortalt innebærer modellen at alle fremtidige kjøpere, enten det er offentlige selskaper, private eller utlendinger fra nå av underkastes vilkår om hjemfall om 75 år regnet fra ervervet av vannfallet. Tilsvarende må det settes vilkår ved erverv av kvalifiserte andeler av selskaper som eier vannfall for å unngå omgøelser.

Dagens kommunale og fylkeskommunale eiere som ønsker å forbli eier vil derimot ikke bli underkastet vilkår om hjemfall så lenge selskapet forblir i deres hender og skånes derfor for verdifallet og derav salgspresset.

OED har konsekvent avvist modellen, nå sist i sitt høringsdokument, ettersom OED mener den vil være reguleringsteknisk vanskelig, ha innelåsnings effekt (dvs bidra til at kommuner og fylkeskommuner ikke selger) og kan være noe usikker i forhold til EØS-avtalen. Disse anførselene og antagelsene er etter KS' vurdering uriktig. Modellen kan innføres på en reguleringsteknisk tilfredsstillende måte, har neppe noen innelåsnings effekten og vil ved riktig utforming tilfredsstillende EØS-avtalen.

Selv om ESA har pålagt Norge å foreta endringer har Norge mer enn nok tid til å utrede transaksjonsmodellen. For OEDs del burde dette heller ikke være problematisk ettersom OED fortsatt fastholder at forvaltningen av norske vannkraftressurser faller helt utenfor EØS-avtalen.

c) *Erstatningsansvar*

Det kan ikke utelukkes at OEDs forslag vil kunne utløse et betydelig erstatningsansvar etter Grunnloven § 105 om erstatning ved ekspropriasjon. OED utelukker heller ikke det selv i sitt høringsdokument. Vi nøyer oss her med å vise til senere omtalte utredning fra Simonsen Føyen Advokatfirma DA.

2.3.2 Likestilling av kjøpere - punkt 2.1 2.a

Norges EØS-rettslige forpliktelser innebærer antageligvis også at vilkårene for å få konsesjon for offentlige kjøpere på den ene siden og private og utlendinger på den andre, må gjøres like. KS ser derfor at Norge er nødt til å endre reglene slik at en oppnår tilstrekkelig likestilling.

2.3.3 Øvrige forslag - punktene 2.1.1.b-d og 2.1.2.b-d og vertskommunens andel

Som nevnt er Norge under press til å endre reglene slik at utlendinger og private likestilles. Derimot foreligger det hverken press fra ESA eller noe umiddelbart og påtrengende behov for å endre de øvrige reglene som OED foreslår å endre. De øvrige endringsforslagene vil kunne ha stor materiell betydning. Forslagene har ikke vært utredet av eksterne offentlig nedsatte utvalg med representanter fra alle berørte parter.

KS og KS Bedrift mener derfor at disse forslagene til endringer må avvises i denne omgang. OED bør heller nedsette et bredt sammensatt lovutvalg med representanter fra alle berørte organisasjoner og statlige etater. Dette utvalget kan så utrede behovet for endringer og fremmer eventuelle forslag til endringer i reglene.

3. Salgsinntekter og statlige overføringer til kommuner/ fylkeskommuner

Salg av kraftselskaper og aksjer i slike selskaper vil gi kommuner og fylkeskommuner betydelige midler som er lett tilgjengelig. Finansdepartementet har allerede i dag fokus på kommuner og fylkeskommuners tilgang til egne midler som følge av salg av kraftselskaper.

Årsaken er at tilgangen til slike midler kan ha betydelig innvirkning på den individuelle kommunes økonomi, den samlede kommuneøkonomien foruten den aggregerte etterspørselen av varer og tjenester i Norge. En for stor økning av tilgangen til slike midler vil kunne føre til nedskjæringer i statlige overføringer til kommuner eller andre inntektskilder for kommuner og fylkeskommuner.

Verken OED eller Finansdepartementet har offisielt utredet denne siden av konsekvensene av endringene i reglene om hjemfall. Denne usikkerheten gjør seg særlig gjeldende for OEDs forslag til regler om hjemfall da dette forslaget i større grad vil føre til et offentlig nedsalg sammenlignet med Transaksjonsalternativet. Denne effekten av OEDs forslag bør utredes før det kan tas en endelig beslutning om hvordan fremtidens regler om hjemfall bør utformes.

4. Høringsprosessen

4.1 Høringsfrist

OED har satt den korteste fristen som kan benyttes uten å gjøre unntak fra reglene om høringer av forslag til lovendringer. Høringsuttalelser må være mottatt av OED innen tre måneder, dvs. senest fredag 28. februar 2003.

4.2 Hvem som kan avgi høringsuttalelser

4.2.1 Medlemmenes egne høringsuttalelser

Alle kommuner, fylkeskommuner og KS Bedrifts medlemmer kan avgi egne høringsuttalelser til OED. KS og KS Bedrift ber om å få tilsendt kopi av de høringsuttalelsene som går direkte fra medlemmene til OED slik at de kan være med å danne grunnlaget for vår uttalelsene til OED.

4.2.2 KS og KS Bedrifts høringsuttalelser

KS og KS Bedrift vil som sagt avgi høringsuttalelser og oppfordrer derfor medlemmene til å gi skriftelige og muntlige innspill til KS og KS Bedrift. Dessverre har OED som tidligere nevnt benyttet seg av minimumsfristen for høringer hvilket gir våre medlemmer og KS og KS Bedrift knapp tid. KS uttalelse må styrebehandles i KS' sentralstyre og det bes derfor om at innspill og kopier av høringsuttalelser kommer inn i så god tid som mulig før utløpet av høringsfristen.

4.3 Høringsdokumentet og annet grunnlagsmateriale

Følgende dokumenter er vedlagt dette brevet:

- a) OEDs høringsdokument med oversendelsesbrev fra OED
- b) Brev fra KS og KS Bedrift til OED datert 3. juli 2002
- c) Brev fra KS og KS Bedrift til OED datert 10. oktober 2002
- d) Brev fra KS og KS Bedrift til OED datert 24. oktober 2002

Videre viser vi til *Utredning om hjemfall og endringer i reglene om hjemfall* datert mai 2002. Utredningen er utarbeidet av Simonsen Føyen Advokatfirma DA på vegne av KS og KS Bedrift. Den er lagt ut på vår internettside: [www.ks-bedrift/generelt/KS Bedrift mener eller Medlemsnett/energi/interesse/næring](http://www.ks-bedrift/generelt/KS%20Bedrift%20mener%20eller%20Medlemsnett/energi/interesse/næring).

Brevene gir en innføring i OEDs forslag og Transaksjonsalternativet. De angir både fordeler og ulemper ved de ulike alternativene. Utredningen gir en samlet oversikt over hovedalternativene Norge har i forbindelse med endringer i reglene om hjemfall og som antas å være overensstemmende EØS-avtalen og ESA.

4.4 Kontaktperson hos KS og KS Bedrift

Innspill, spørsmål og andre henvendelser i forbindelse med høringen av OEDs forslag kan rettes til dir. Jan Fredrik Andersen-Gott i KS Bedrift som har ansvaret for KS og KS Bedrifts oppfølging av saken. Tlf 24 13 29 37/mobil 97 09 82 83 e-post: jan.andersen-gott@ks.no

4.5 Allmannamøter

KS, KS Bedrift og LVK vil sammen arrangere fellesmøter for kommuner, fylkeskommuner og energibedrifter rett etter nyttår hvor det redegjøres nærmere for forslagene og svares på spørsmål. Se nærmere om tid og sted på neste side.

4.6 Direkte kontakt med juridiske rådgivere

De som ønsker en særlig innføring i juridiske sider ved høringssaken kan også kontakte Simonsen Føyen Advokatfirma DA v/Peter Aall Simonsen, C.J. Hambros Plass 2 C, Oslo tlf 21 95 55 00.

Med vennlig hilsen

Olav Ulleren
Adm.direktør

Jan F. Andersen-Gott
Direktør KS Bedrift

Vedlegg
Kopi: LVK

OBS! OBS! INFORMASJONSMØTER OM HJEMFALL!

KS, KS Bedrift og LVK holder felles informasjonsmøter som følger:

**1. Oslo mandag 6. januar 2003 kl. 1000 – 1600 i KS-huset
Haakon VII's gt. 9**

**2. Bodø mandag 13. januar 2003 kl. 1100 – 1700 på Radisson
SAS hotellet.**

Deltakeravgift kr 500,- som dekker kaffe, lunch og møtelokale.

Påmelding til Grethe Johansen på tlf 24 13 29 38 eller e-mail
grethe.johansen@ks.no

Innen 19. desember, kl. 1500.

JOUR.NR. 03/8654
VEDLEGG NR. 3
SIDE 1

Mørebenken
Stortinget
Karl Johans gt. 22
0026 OSLO

Att.: Asmund Kristoffersen

Deres ref.: Deres brev av: Vår ref.:
2001/000014-011-FTN -HN

Sted / Dato:
Ålesund, 13.11.2002

LOVENDRING OM HJEMFALL ER ALVORLIG BÅDE FOR KOMMUNEØKONOMIEN OG KRAFTSELSKAPENE

På bakgrunn av et initiativ fra EFTAs Overvåkningsorgan (ESA) har olje- og energiminister Steensnæs varslet at industriskonsesjonsloven skal endres slik at offentlige konsesjoner skal ha hjemfall etter 60 år. For oss i Tafjord Kraft er dette svært bekymringsfulle signaler. Forslaget vil etter vårt skjønn gå ut over mulighetene for verdiskapning og lokal næringsutvikling og nye arbeidsplasser i tilknytning til kraftbransjen. Videre vil det føre til verditap for de kommuner som er eiere i kraftverk, bl.a. i Møre og Romsdal.

Hjemfall til staten etter 60 år for offentlig eide kraftverk vil redusere verdien av selskapene. Det betyr at kommuner som ønsker å realisere verdiene i sine kraftverk får "underpris" – og dermed mindre midler til investeringer i tjenester for innbyggerne. For kommuner som ønsker å eie og utvikle sine kraftverk vil hjemfall til staten etter 60 år begrense selskapenes evne og vilje til vedlikehold og investeringer i for eksempel økt energieffektivitet. Mulighetene for å stimulere regional verdiskapning og næringsutvikling vil også begrenses.

Vi viser i denne anledning også til uttalelsen fra et enstemmig styre i Kommunenes Sentralforbund som kaller forslaget "distriktsfiendtlig", fordi det "innebærer at kraftverk til en verdi oppimot 200 milliarder skal fratras kommunene og overføres til staten innen 2063". Dagens verdi på Tafjord Krafts produksjonsanlegg er anslagsvis 2.0 – 2.5 milliarder kroner.

Vi er kjent med at flere ordførere er sterkt irriterte over at dette forslaget kommer nå like før oppkjøringen til lokalvalgkampen 2003.

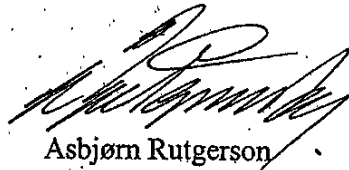
For Tafjord Kraft er det uforståelig at OED skal kjøre igjennom et slikt forslag i et tempo der berørte interessenter ikke får anledning til å medvirke på en forsvarlig måte. I stedet bør myndighetene ta initiativet til en bred og grundig offentlig utredning, der de berørte parter får anledning til å komme med sine faglige innspill. Dermed unngår man et råkjør som kan gi mange negative skadevirkninger og provosere kommune-Norge. Det er enda større grunn til å ile langsomt fordi det sannsynligvis er mulig å finne frem til løsninger som både gjør at staten beholder en effektiv ressurskontroll, samtidig som det tas hensyn til både kommunenes verdier og kraftprodusentenes muligheter for verdiskapende drift.

TAFJORD KRAFT AS

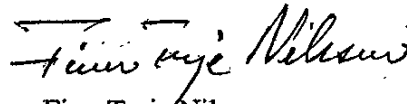
Besøksadresse: Retirovn. 4, 6019 Ålesund. Postadresse: Serviceboks 1, 6025 Ålesund. Telefon 70 10 07 00. Telefax 70 10 07 10
Foretaksregisteret: NO 976 726 626 MVA. E-post: adm.hoved@tafjord-kraft.no Internett: <http://www.tafjord-kraft.no>

Dette er en så alvorlig situasjon at vi i Tafjord Kraft vil appellere til Mørebenken om å avvise et forslag om hjemfall til staten. I det minste må saken utredes av et bredt sammensatt offentlig lovutvalg – der de berørte parter får anledning til å medvirke - før den legges fram for endelig behandling i Stortinget.

Med hilsen
TAFJORD KRAFT

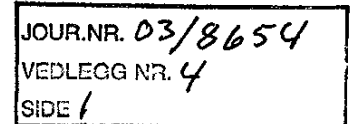
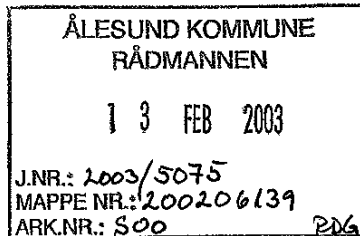
Asbjørn Rutgersen
styreleder

Finn Terje Nilssen
konsernsjef

TAFJORD KRAFT AS.

Besøksadresse: Retirovn. 4, 6019 Ålesund. Postadresse: Serviceboks 1, 6025 Ålesund. Telefon 70 10 07 00. Telefax 70 10 07 10
Foretaksregisteret: NO 976 726 626 MVA. E-post: adm.hoved@tafjord-kraft.no Internett: <http://www.tafjord-kraft.no>

Aksjonærene

TUSSA KRAFT AS

Langemyra 6
6150 Ørsta

Telefon: 70 04 62 00

Telefaks: 70 04 62 01

E-Post: firmapost@tussa.no

Internett: www.tussa.no

Bankkto: 6562 05 11573

Foretaksregisteret:

NO 916929 641 MVA

Dykkar ref.:

Vår ref.:
ED/LT

Journal-/arkivnr.:
TK 00027-/013.00

Dato:
11.02.2003

FRÅSEGN TIL OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET SINE FRAMLEGG TIL ENDRINGAR I INDUSTRIKONSESJONSLOVA OG VASSDRAGSREGULERINGSLOVA SINE VILKÅR OM HEIMFALL MED MEIR.

Den 3 januar sende vi brev til dykk, der de vart orientert om status for saka om sal og tilbakeleige av fallrettar. Det vart også orientert om Olje- og energidepartementet sitt høyringsnotat om endringar i heimfallsordningar med meir. Styret i Tussa Kraft ser det som viktig at kommunane svarar på høyringa frå departementet. Vi signaliserte då at vi ville sende til dykk vår fråsegn som de eventuelt kunne bruke som grunnlag til fråsegn frå dykk.

Opphavleg var fristen for å gi fråsegn 28 februar. Denne fristen er no endra til 31. mars.

Styret handsama fråsegna på styremøte den 7 februar og vedtok då å sende vedlagde fråsegn til departementet med fleire. Om aksjonærene vil gjere fråsegna si enkel, kan de eventuelt berre gjere følgjande vedtak:

NN kommune er kjent med at Tussa Kraft har gitt fråsegn og NN kommune seier seg samd med Tussa Kraft sine synspunkt.

NN kommune vil spesielt presisere: (her kan de eventuelt utfylle spissa synspunkt)

Bakgrunn

OED la fram høyringsframlegget til endringar i industrikonsesjonslova og vassdragsreguleringslova fredag den 29 nov. (Heile rapporten er tilgjengeleg på <http://www.dep.no/oed/>)

Hovudpunkt i høyringsnotatet frå departementet:

Skilnaden mellom offentleg og privat eigarskap blir oppheva.

Noko som vil medføre større omsetjelegheit for aksjar. Dette vil truleg auke aksjekursane. Dette er positivt for eigarane.

Alle konsesjonar gitt etter 1909 får vederlagsfritt heimfall til staten 75 år etter vedtakstidspunktet.

Dette vil også gjelde for dei fallrettane kommunane eig i dag i Tussa, Åmela og Søre Brandal. I dag har Tussa og eller kommunane evigvarande rettar. Vederlagsfritt heimfall vil bety at det skjer ei overføring av økonomiske verdiar frå kraftselskap/kommunar til staten. Dette dreiar seg ikkje berre om økonomiske verdiar, men også om lokaldemokratiet sin plass i høve sentraldemokratiet når det gjeld forvaltning av lokale og regionale ressursar. Framlegget vil forsterke sentraliseringa.

Vertskommunane får 15 % av heimfalne ressursar.

I dag har kommunane rett til inntil 30 %, men då berre av det som er heimfall for i dag og det handlar om dei verka som har privat eigarskap. Grovt kalkulert har kommunar i dag rettar på inntil 5 TWh på nasjonalt nivå. Framlegget vil kunne gi inntil 15 TWh i tillegg. Kommune-Noreg eig i dag mellom 50 og 60 TWh. Så samla sett for kommune Noreg vil ikkje dette vere noko plaster på såret. I tillegg vil dette sannsynlegvis ha størst effekt for dei kommunane som allereie har svært gode kraftinntekter som vertskommunar, og det vil dreie seg om ei vesentleg verdioverføring mellom kommunar. For eigarkommunane i Tussaområdet som er vertskommunar til kraftverk som det kan bli heimfall på, vil eigarskapen omrekna til GWh for alle det gjeld vere vesentleg større enn det som dei eventuelt vil få frå eit heimfall.

Konsesjonsgrensa blir heva frå 1000 nathk til 4000 nathk.

I praksis vil dette seie at verk under 5 MW er konsesjonsfrie og ikkje gjenstand for heimfall. Eit kraftverk på 5 MW vil ha ei årleg omsetning på 3-5 mill kr. I nasjonaløkonomisk samanheng er dette lite og grensa kunne gjerne vore flytta opp til 10 MW. Dette ville også redusere ein del på byråkratiet i samband med eventuell utbygging av småkraftverk. Dei kommunale rettane til konsesjonsavgift og uttak av konsesjonskraft må framleis følgje dagens grenser på 1.000 naturhestekrefter.

Dette til dykkar orientering.

Med vennleg helsing
TUSSA KRAFT AS

Elling Dybdal
Adm.dir.

Vedlegg: Fråsegn

Fråsegn til OED sitt framlegg til endringar i industrikonsesjonslova og vassdragsreguleringslova sine vilkår om heimfall

1 Generelt

Det vert synt til OED sitt høyringsbrev dgs. 29.11.02.

Denne fråsegna er handsama i styret i Tussa Kraft AS og har klare politiske standpunkt. Desse standpunkta er ikkje i motstrid til selskapet sine langsiktige og rasjonale forretningsinteresser, heller tvert imot - dei er samanfallande. Grunnen til at Tussa oversender fråsegn er at konsernet vil bli direkte og negativt påverka av framlegget til endringa av vilkåra, og dette vil vi meddele departementet direkte.

Tussagrappa disponerer følgjande kraftverk med tilhøyrande nøkkeltal:

Kraftverk	nathk	Installert effekt MW	Årleg produksjon GWh
Tussa	43117	64	258
Åmela	18402	33	126
Sørbrandal	6313	7,3	40
Björdal	3692	3,2	27
Dale	3683	5,2	24
Gjerdsvik	2050	5,2	13
Vatne	1843	2,5	12
Kopa	1691	2,6	17
Ulsteindalen	1050	1,2	4,5
Kolfossen	1038	1,6	10
Vartdal	878	0,4	3,3
Neset	490	0,4	2,5

Tussa er i hovudsak eigd av kommunar på søre Sunnmøre, og eventuelle negative konsekvensar for Tussa, vil ha høvesvise negative konsekvensar for dei.

Aksjonær	A	B	SUM	Prosent
Ørsta kommune	309	747	1056	26,57
Herøy kommune	137	376	513	12,91
Volda kommune	0	484	484	12,18
Tafjord Kraft AS	438	0	438	11,02
Tussa Kraft AS	379	0	379	9,53
Ålesund kommune	0	580	580	14,59
Hareid kommune	0	201	201	5,06
Vanylven kommune	21	176	197	4,96
Ulstein kommune	29	58	87	2,19
Sande kommune	0	28	28	0,70
Hornindal Kraftlag AS	12	0	12	0,30
SUM	1325	2650	3975	100,00

2 Konklusjon

Vi vil gi uttrykk for dei prinsipielle standpunkta våre, samt kommentere enkelte tilhøve knytt til framlegga i høyringsnotatet.

Vi vil sterkt rå til at kommunar og fylke, som ønskjer det, framleis skal kunne ha evigvarande disposisjonsrett til vassfall. Dette kan sikrast i eit langsiktig perspektiv ved at kommunar og fylke skal kunne leige ut fall og anlegg til selskap med ikkje diskriminerande eigarskapsreglar og med eit kommunalt heimfall ved utløpet av leigeperioden. Dette kunne truleg vore gjort med mindre modifikasjonar i dagens lovverk, og det kunne faktisk vere ein høveleg modell for staten i høve Statkraft også. Etter vårt syn vil dette vere tilfredsstillande både med omsyn til ESA sine krav om eigarnøytralitet og ønska om å effektivisere bransjen. Viss dette ikkje er ein akseptabel modell, har truleg departementet andre motiv i saka enn effektivisering og eigarnøytralitet. Det vil då vere naturleg å spekulere i om motiva er storstilt statleg nasjonalisering av bransjen. Konsekvensen av dette ville vere ei utholing av eigedomsretten, og tilliten til at staten vil respektere eigedomsrett blir sterkt svekkja. Og det er nærliggjande å spørje om kva er den neste "juvelen" staten vil skaffe seg og kva eigedomsrett staten då vil køyre over.

Dei positive elementa i framlegget kjem klårt i bakgrunnen fordi framlegget i praksis vil gjere slutt på den lokale og regionale eigarskapen. Dette er ikkje berre ei energipolitisk sak, men også ei industripolitisk sak. Kraftselskapa har vore, er og vil vere svært viktige støttespelarar i utviklinga av lokalsamfunn. Med den utviklinga vi ser med nedlegging og utflagging av industriarbeidsplassar, vil truleg kraftselskapa bli endå viktigare for lokalsamfunna framover. Ein annan konsekvens av framlegget vil vere at makt blir flytta frå lokaldemokratiet til sentraldemokratiet. Vi er overtydde om at lokaldemokratiet er betre skikka enn sentraldemokratiet til å forvalte dei lokale og regionale ressursane som kraftselskapa i dag rår over.

Viss heimfallsordninga skulle bli gjennomført i samsvar med framlegget, vil Tussa Kraft AS som er ei eiga juridisk eining etter norsk lov, krevje erstatning for tapa vi vil bli påført. For oss ville det vere naturleg å krevje marknadsverdi på heimfallstidspunktet med oppgjær då. Ein slik oppgjersmåte vil medføre at det med omsyn til eit eventuelt aksjesalstidspunkt ville vere økonomisk indifferent når eigarar sel seg ut i forhold til heimfallstidspunktet. På denne måten ville ein også unngå at det vart eit stort salsomfang med det same lovendringa vart sett i verk.

Oppsummering i prioritert rekkjefølgje

- I. Kommunar og fylke må framleis ha rett til å ha evigvarande eigarskap i konsesjonspliktige fallrettar og ha rett til å leige dei ut til selskap med ikkje diskriminerande eigarskapsreglar og med kommunalt heimfall til utleigar av kraftverk og anlegg etter leigeperioden.
- II. Om det ikkje blir opna for punkt I, må heile heimfallsordninga opphevast, eventuelt med statleg forkjepsrett.
- III. Om det ikkje blir opna for punkt II heller, må kravet vere full marknadsbasert økonomisk kompensasjon for alle som får redusert rettane sine.

Det er positivt at det blir teke sikte på at lovverket legg til rette for eigarnøytralitet i kraftbransjen. Dette vil gjere eigarpartar i kraftbransjen meir omsetjelege, noko som truleg vil auke eigarane sine verdiar. I neste omgang vil dette leggje press på selskapa til å levere betre resultat og bransjen som heilskap vil bli meir effektiv. Ein føresetnad for dette er sjølvsagt at eigarskapsoverdragingar ikkje skal krevje konsesjonshandsaming utover det annan norsk industri er pålagt. Vidare er det positivt at departementet har føreslege å auke grensene for konsesjonsplikt frå 1.000 naturhestekrefter til 4.000 naturhestekrefter. Denne grensa kunne gjerne vore heva ytterlegare. Då vi lever i langsiktig symbiose med lokalsamfunna der vi driv, ser vi det som naturleg at dei kommunale rettane til konsesjonsavgift og uttak av konsesjonskraft framleis følgjer dagens grenser på 1.000 naturhestekrefter.

3 Prinsipielle standpunkt

3.1 Heimfallsreglar

Statleg kontroll og styring av naturressursar er grunngevinga for at så godt som alle kraftverk over 4000 naturhestekrefter skal bli underlagt eit statleg heimfall. Etter vårt syn har departementet i liten grad utgreia andre heimfallsmodellar som kan sikre dei overordna politiske omsyna utan å gripe inn i eigedomsretten. Det eksisterer ei rad slike modellar, kommunalt heimfall, ressursheimfall, opsjonsalternativ der det vert gitt lovheimel for å kunne påleggje heimfallsvilkår dersom viktige samfunnsomsyn tilseier det og transaksjonsheimfall som er utløyst av reelle sal eller omdanningar.

Etter synet vårt finst det klare og gode alternativ til det som departementet har føreslege, og vi vil difor sterkt rå til at kommunar og fylke, som ønskjer det, framleis skal kunne ha evigvarande disposisjonsrett til vassfall. Vi vil føreslå at dette blir gjort ved at kommunar og fylke skal kunne leige ut fall og anlegg til selskap med ikkje diskriminerande eigarskapsreglar og med eit kommunalt heimfall ved utløpet av leigeperiode. Grunnen til at kommunar og fylke må få halde fram med slik disposisjonsrett er at kraftverdiane i Noreg i stor grad har vorte skapt gjennom lokal dugnad. Det har då vore ytt konkret arbeidsinnsats og drive pengeinnsamling og utan at staten har vore særleg medverkande. At staten no på denne måten vil røve til seg verdiar som er basert på lokale ressursar og skapt gjennom lokal dugnadsinnsats, verkar både historielaut og umoralsk.

Situasjonen i dag er at staten i grove trekk gjennom sin eigarskap kontrollerer eller har dominerande posisjon på i underkant av 50 % av norsk vasskraftproduksjon. I tillegg har storsamfunnet i dag sikra seg ein vesentleg del av grunnrenta frå vasskrafta i form av skattar og avgifter. Det verkar noko panikkarta at staten i ein slik situasjon må sikre seg 100 %.

3.2 Økonomiske konsekvensar

Framlegget inneber at det blir slutt på lokalt eigarskap til produksjonsselskapa. Eigedomsretten, kapitalen og styringa blir overført til staten utan kompensasjon. Etersom ein stor del av energiverksemdene er eigd av fylkeskommunar og kommunar, har lovframlegget stor regionalpolitisk verknad. Konsekvensane på dette området er klart negative for lokal Noreg. Framlegget medfører også at medan staten overtek selskapsaktiva, blir kommunane sitjande att

med gjelda. Denne skal nedbetalast før eigedomsretten blir overført og får på den måten innverknad både på lånevilkår og det utbyte eigarane kan få.

Framlegget inneber overføring av millionbeløp frå Tussakommunane (20-40 mill kr no med dagens pengeverdi) og milliardbeløp (2-5 mrd. kr no med dagens pengeverdi) frå kommunane og fylka i landet.

Medan eigarkommunane ikkje blir tilbode kompensasjon, skal vertskommunane gjevast milliardverdiar på heimfallstidspunktet. Dei same kommunane nyt allereie og med dagens ordningar godt av store konsesjonskompensasjonar. Med den store omlegginga som er føreslått er det nærliggjande å spørje kva som er den historiske lovgrunngevinga for at vertskommunane skal få inntil 15 % av alt heimfall, eller opptrer departementet politisk taktisk for å splitte eventuell kommunal motstand mot omlegginga.

3.3 Erstatning

Framlegget medfører at eigedomsretten til kraftverk generelt blir overført frå kraftselskap til staten om vel 75 år utan noko form for erstatning anna enn til private eigarar i kraftselskap. Standpunktet vårt er at ei eventuell endring må gjennomførast utan at selskapet sin verdi blir redusert og dermed eigarane sine verdiar. Dei fleste energiverk er i dag aksjeselskap og er eigne juridiske einingar etter norsk lov og har då sjølv sagt eigne rettmessige krav til å få kompensasjon for frårøva rettar. Om departementet kanskje har det juridiske på si side, har dei i alle fall ikkje støtte sett frå ein moralsk ståstad. Store kraftverdiar i Noreg har opp gjennom historia vorte skapt gjennom lokal dugnadsinnsats. Det vart då ytt konkret arbeidsinnsats og drive pengeinnsamling og utan at staten har vore særleg medverkande. At staten no på denne måten vil røve til seg verdiar som er basert på lokale ressursar og skapt gjennom lokal dugnadsinnsats, verkar både historielaut og umoralsk. Ei eventuell erstatning må svare til full marknadsverdi for dei heimfalne anlegga og med oppgjer på heimfallstidspunktet. Ein slik oppgjersmåte vil medføre at det med omsyn til eit eventuelt aksjesalstidspunkt ville vere økonomisk indifferent når eigarar sel seg ut i forhold til heimfallstidspunktet. På denne måten ville ein også unngå at det vart eit stort salsomfang med det same lovendinga vart sett i verk.

3.4 Grense for konsesjonsplikt

Det er gjort framlegg om at grensa for konsesjonsplikt blir heva frå 1000 naturhestekrefter til 4000 naturhestekrefter. Tilsvarande om lag 5 MW installert effekt. Denne vinteren, men også den generelle forsyningssituasjon gjer det viktig at det blir lagt til rette for nyinvesteringar. Det er framleis potensiale for småkraftverk i Noreg, og for å utvikla prosjekta, er forenkla konsesjonsprosedyre eit viktig element. Det vil også vere i tråd med ønska om effektivisering av statleg byråkrati. På denne bakgrunn ser vi gjerne at grensa for konsesjonshandsaming blir heva ytterlegare. I økonomisk samanheng vil eit kraftverk på 5 MW ha ei årleg økonomisk omsetning på 3-5 mill kr. Behovet for eit eventuelt statleg heimfall av så små anlegg burde også vere lite.

Vi ser det som naturleg at dei kommunale rettane til konsesjonsavgift og uttak av konsesjonskraft framleis følgjer dagens grenser på 1.000 naturhestekrefter.